

at Buxtehudes Vokalmusik har Forbindelse med færre eller flere Instrumenter, og at der fra hans Haand kun foreligger et eneste Værk, en *Missa brevis*, som er tænkt a cappella, en monumental 5-stemmig Korkomposition i den klassiske Korstil. Alligevel har den ikke saa faa Momenter i Retning af melodiske og harmoniske Toneforbindelser, der ikke hører hjemme i det 16. Aarhundrede, men som blev bragt i Anvendelse af det Slægtled af Komponister, hvortil Buxtehude hører.

Hans øvrige Vokalkompositioner, hovedsageligt omfattende Kantater, har derimod Solosatser afvekslende med Korsatser eller Ensembler, eller er endda helt igennem Solo-Kantater uden nogen Art Ensembler, men altid med Anvendelse af Instrumenter. Hans Stil i disse Værker er da som en Overgang mellem den strenge klassiske og den stærkt bevægede Rokokostil, hvori der ganske vist tilstræbes at give Udtryk for Ordnes Indhold, men hvor den skønne Melodibevægelse dog var Hovedhensynet. Dette gør sig ogsaa gældende i hans Kammermusik, saa man i vore Dage forholdsvis let indstiller sig paa denne Musik, og kan glæde sig over det »blidt vemodige«, der som oftest præger denne Del af hans Musik.

Noget anderledes er det med Buxtehudes Orgelmusik, thi den var ikke i samme Grad paavirket af de nyere Strømninger; derfor faar man gennem denne mere Indtrykket af en helstøbt Karakter, en helt igennem maskulin Tonedigter, hvis Musik ejer en æstetisk Heroisme, der skiller den fra og sætter den over Samtidens Musik. Det er nu en almindelig Anskuelse, at kun Joh. Seb. Bach er Buxtehudes Overmand som Orgelkomponist, men Buxtehudes skabende Fantasi og Iderigdom er enestaaende.

Men vi skulde helt igennem flere Musikepoker, ja se Ende paa Nyromantiken og ind i Nyklassicismen, før der atter var Betingelser til Stede for ret at kunne værdsætte Buxtehudes Værker, men disse Betingelser er i vore Dage til Stede som ingen Sinde før.

Bevægelsen for at genoplive Buxtehudes Musik tog ganske vist sin Begyndelse i Slutningen af forrige Aarhundrede, men i det 20. Aarhundrede har den faaet en hurtig og kraftig Vækst, saa vi ikke alene forstaar den Berømmelse, Buxtehude opnaaede i sin Levetid, men vi deler ogsaa — og maaske med større Forstaaelse nu — den Beundring, som Datiden nærede for ham.

Julius Foss.

Svenskt körarbete under 1936.

Vid en återblick på vad som under år 1936 tilldragit sig på den kyrkliga körsångens område evad som rört vårt land, må vi först stanna inför den smärtsamma förlust, som drabbat den svenska

kyrkosångsrörelsen med Adolf Andréns bortgång den 13 september. Vid hans frånfalle avgåvos från de mest skilda håll rörande och tacksamma vittnesbörd om vad den bortgångne betytt, främst för musikalivet i Örebro, varåt han fick ägna större delen av sin livsgärning, men även för sitt stifts kyrkosångsförbund och för körverksamheten i hela vårt land. Sin brinnande hänförelse och sin otroliga energi kunde han dela med sig av åt alla dem, med vilka han kom i beröring, och han kunde därför också samla sina körsångare till utomordentliga bragder. Hans förnämliga musikalitet och känsliga öra för klanger, hans djupgående kunskaper rörande körteknik och röstpedagogik, vilka han på ett strålande sätt framlade vid flerfaldiga kyrkomusikaliska kurser, samverkade till åstadkommandet av den förfinade och kultiverade körklang, som alltid utmärkt de körer han ledde. Vi minnas hans bidrag till kyrkosångshögtiderna i Linköping, Örebro och Uppsala, och särskilt framstår hans framförande av Bachs h-moll mässa i Örebro 1930 som ett verkligt stordåd. Hans verksamhet rönt också förstäelse och uppskattning: förnämliga nådevedermälen föllo honom till, men som ännu värdefullare bevis på hur högt skattad hans gärning varit och alltjämt är, framstår den aktning och tillgivenhet för Adolf Andréns och hans verk, som finnes hos vårt lands kyrkosångsfolk. Inom K. S. V., där han ända till förra årsmötet, då han undanbad sig återval, varit ordförande i körsektionen, gjorde han en värdefull och betydande insats och hans inlägg i debatterna voro tungt vägande. Med beundran och tacksamhet skola vi minnas honom som en av den svenska kyrkosångsrörelsens allra yppersta förkämpar. Frid över hans minne!

År 1936 dominerades av tvenne stora kyrkosångsfester: Andra Nordiska kyrkomusikermötet i Hälsingfors den 5—10 maj och Den fjärde Allmänna svenska kyrkosångshögtiden i Västerås den 13—16 november. Vid mötet i Hälsingfors representerades den svenska körsången av Engelbrektskyrkans kör, som under David Ahléns ledning utförde kompositioner av Palestrina, Schütz, Buxtehude, Bach, John Morén, Gottfrid Berg, David Wikander och Otto Olsson. I den omfattningsrika och förnämliga handboken för Hälsingforsmötet belystes frågan om kyrkokörens uppgift vid gudstjänsten med inlägg från representanter för de nordiska länderna. Icke minst intressant var det finländska bidraget av direktör Gustaf Pettersson, som yrkar på att kyrkokören måtte bli en fast institution vid högmässogudstjänsten, så att vissa delar av mässan anförtroddes åt kören, vilken kunde utgöras av en unison koralkör eller på högtidsdagar en flerstämmig kör allt efter råd och lägenhet. Vid diskussionen om körens uppgift enades man i Hälsingfors efter svenskt förslag om följande uttalande: »Mötet uttalar önskvärdheten av, att där kyrkokör finnes, solosång av konserterande art icke må förekomma vid högmässan».

Den fjärde allmänna kyrkosångshögtiden i Västerås den 13—16 november var märklig från flera synpunkter. Högtidens höjd-

punkt utgjordes av J. S. Bachs Johannespassion under ledning av domkyrkoorganisten Herman Lindquist. I körkoralerna, som utfördes av hela den samlade rikskören, beräknar man att omkring 1300 sångare deltog. Det har diskuterats lämpligheten av att vid kyrkosångshögtider uppföra verk, på vars inövande de deltagande körerna måste använda större delen av sin repetitions-tid, men ändå inte kunna själva utföra i sina respektive hemkyrkor. Framförandet av Johannespassionen torde dock kunna försvaras. För det första berikades mötesprogrammet med ett verk, vars sacrala och konstnärliga halt står över varje diskussion. För det andra fingo rikskörens medlemmar *uppleva* detta verk såsom aktiva deltagare, vilket äger en betydelse som endast den vet som själv erfarit detsamma. För det tredje torde just körkoralerna kunna lämpa sig för utförande i hemkyrkorna. Deras såväl musikaliska som de tempore-karaktär förläna dem egenskaper av gudstjänstmusik framför allt annat. Slutsatsen blir denna: skall i fortsättningen större kyrkliga verk vid kyrkosångshögtider utföras av hela förbundet torde den i Västerås praktiserade arbetsfördelningen vara att rekommendera.

Mötesprogrammet ägnades uteslutande åt den kyrkomusikens guldålder som representeras av föregångare och samtida till Johann Sebastian Bach. Separat medverkade, förutom domkyrkokörerna i Västerås och Uppsala, stiftskörerna från Uppsala, Strängnäs och Karlstad stift samt Västergötlands körförbund jämte Kyrkosångens Vänner. För första gången deltog kyrkosångsförbundets yngsta dottersammanslutning, Stockholms kyrkosångsförbund, för tillfället representerad av S:t Jacobs kyrkokör.

Till kommande kyrkosångshögtider bör man nog överväga lämpligheten av att på samma konsertprogram uppsätta amatörförbund på ömse sidor om en kör, som till stor del utgöres av yrkessångare. Jämförelser kunna knappast undvikas. Men på grund av så skilda förutsättningar kunna prestationerna omöjligen värderas efter samma måttstock, vilket beklagligtvis skedde bl. a. i tidningsrecensioner över Västeråsmötet. Lämpligare vore då, att en medverkande elitkör placerades på en konsert, som för övrigt upptog t. ex. orgelmusik. En elitkörs medverkan vid kyrkosångshögtiderna har givetvis sin stora betydelse, men denna medverkan måste ordnas så, att den verkar stämulerande och icke nedslående på de övriga i högtiden deltagande körerna.

Den kyrkomusikaliska väckelsen griper allt vidare omkring sig. I Sveriges körförbunds organ *Vår sång* har teol. dr. Gunnar Rosendahl skrivit artiklar om den gregorianska sången och programnotiserna i såväl denna tidskrift som de rent kyrkomusikaliska organen vittna nogsamt om att körarbetet landet runt utmärkes av såväl utvidgande som fördjupande. Man möter allt oftare namn sådana som Palestrina, Buxtehude, Schütz och Bach och av våra dagars komponister Kurt Thomas och Diestler. I Tranås och Härnösand har man under året uppfört Otto Olssons *Te Deum*.

Av anmärkningsvärda framföranden i huvudstaden må, förutom de traditionella Bach-framförandena i Engelbretkskyrkan, nämnas Schütz's Matteuspassion i Storkyrkan, Schütz's Juloratorium med tillfälliga koral- och motettinlagor i S:t Clara, Buxtehudekantaten Tag bort från oss, o Fader vår — under året utgiven med svensk text hos V. Norberg, Västerås — i S:t Jacob. Under innevarande år, då 300-årsminnet av Dietrich Buxtehudes födelse skall firas, borde kyrkokörerna landet runt mera intensivt än tillförne göras uppmärksamma på Viktor Norbergs svenska upplagor av Buxtehudes kantater. Norberg är vår svenske Bärenreiter. Inför Buxtehudejubileet må det även vara på sin plats att uttala en from önskan, att något svenskt storförlag ville ta hand om nyutgivandet av de skatter från kyrkomusikens glanstid som ligga i våra bibliotek, så att vi i framtiden slippa förödmjukelsen att nödgas försvenska *tyska* förlags nytryck av svensk musikegendom.

I Storkyrkan har framförts en nykomponerad koralmässa på svenska julmotiv av organisten David Wikander, vår mest avancerade representant för den riktning, som i Tyskland representeras av Kurt Thomas, H. Diestler och E. Pepping m. fl. »Neutöner». Av David Wikander har från Gleerups förlag utgivits en körpartita över koralen »Vak upp min själ giv ära». (Sv. ps. 429.)

Från Stockholms Konsertförening har över landet genom radion utsänts en mässa för kör och orkester av Josef Jonsson. När få vi höra Sven Svenssons för några år sedan utgivna s. k. Korta mässa?

En »kritiskt-korrekt» upplaga av Schütz's »Jesu sju ord på korset» har på Nordiska Musikförlaget utgivits av Ingvar Sahlin, vilket vi hoppas skall medföra ökad spridning bland våra kyrkokörer av denna utomordentligt värdefulla musik. Förutom de goda körsaker av bl. a. Carl Nielsen och Gottfrid Berg, som i form av musikbilagor till Kyrkosångsförbundet kommit våra kyrkokörer till del, samt den från sträng kyrkomusikalisk synpunkt något blandade produkten från Diakonistyrelsens billiga körserie, återstår att bland under det gångna året nytillkommen körlitteratur nämna den samling av Bachs körkoraler, som på Nordiska Musikförlaget utgivits av David Ahlén och Knut Peters. En anmälare i Tidskrift för kyrkomusik och svenskt gudstjänstliv kallar samlingen »en oskattbar gåva åt Sveriges kyrkokörer och ett välkommet komplement till Hymnarium».. Med sin synnerligen praktiska planläggning med en koral för var och en av kyrkoårets sönd- och helgdagar, borde den bli helt enkelt outhärlig för varje kyrkokör, som är angelägen, att vid sina framträdanden utföra musik av så utpräglad de tempore-karaktär som möjligt. Slutligen kan även nämnas utgivandet på Gleerups förlag av Adell-Peters Evangelisk tidegård i ny upplaga.

I vårt södra grannland har under året en förnämlig ny upplaga utgivits av Jespersens Graduale av 1573. Tilltaget är före-

dömligt och borde ge oss här i Sverige en välbehövlig påminnelse om vad vi i det avseendet ha gjort. Och för danskt gudstjänstliv och kyrkomusik gavs gripande och överväldigande uttryck vid den festgudstjänst till 400-årsminnet av den danska reformationen, som, halvannan månad tidigare avhållen i Köpenhamn, den 15 december ägde rum i Stockholms Storkyrka och delvis utsändes i radio, varvid bl. a. det nybildade Drengkoret under ledning av Mogens Wøldike företedde en körkultur av högsta klass.

En handbok i kördirigering har utgivits i Tyskland på Breitkopf och Härtel: det är Kurt Thomas' Lehrbuch der Chorleitung. Det vore gott om de goda erinringar och anvisningar, som denne erfarne tonsättare och körledare har att ge beträffande de problem, som en kördirigent ställes inför, bleve kända av våra svenska körledare.

Klarläggandet av *kyrkokörens uppgift vid gudstjänsten* är tvislutan det viktigaste spörsmålet rörande kyrkokörernas verksamhet just nu. Som ovan nämnt, förordade direktör Gustaf Petersson vid kyrkomusikermötet i Hälsingfors ett övertagande för kyrkokörerna, de må utgöras av unison eller flerstämmig kör, av flera av momenten i mässan, ex. Kyrie, Laudamus, Sanctus m. fl. Det synes mig angeläget, att det bleve fastställt, icke minst med hänsyn till pågående handboksrevision och stundande revidering av Missale, vad som i det ena eller andra fallet lämpligen bör anses vara församlingens eller körens uppgift. Beträffande önskemålen rörande det nya Missalet har Stockholms kyrkomusikerförening, med hänsyn till olika behov och sedvänjor i skilda delar av vårt land, förordat införandet av tre alternativ, dels ett enklare avsett för församlingssång, dels ett annat rikare att utföras av en övad unison kör, dels slutligen ett för flerstämmig kör. Saken är värd att inom detta sällskap upptagas till diskussion.

Så torde även körsångens plats på gudstjänstordningen för högmässan behöva dryftas. Den enda anvisning handboken ger, är att en körsång må kunna utföras efter trosbekännelsen. Men om två körer skola utföras, var skall då den andra placeras? Mig synes det bäst omedelbart efter bönen, som följer omedelbart på predikan, före pålysningarna, för att därigenom mildra övergången från predikan till de mera alldagliga kyrkonotiserna. Ävenså torde klara bestämmelser vara önskvärda beträffande körsångens placering vid andra gudstjänster än högmässan, men för vilka handboken föreskriver viss ordning.

Då kyrkosångsrörelsen i närvarande stund nått en tidigare oanad utveckling och — få vi hoppas — alltfort tillväxer, vore det gott att dess berättigande och medverkan vid församlingens gudstjänster manifesterades i handbok och missale.

Set Svanholm.